

HÅKAN LIDMAN

Följande text kommer från ÖIS Jubileumsbok "Från A till ÖIS" utgiven 1987.

Håkan Lidman blev först av friidrottarna i Örgryte att få Svenska Dagbladets bragdmedalj. 1940 fick han den åtråvärda utmärkelsen, främst för sitt europarekord på 110 meter häck på 14,0 sekunder.

Han var den mest tekniske häcklöpare världen hade skådat. På 1930- och 1940-talen hade han få övermän. Staketräven från Toltorpsdalen höll världsklass och förlorade bara en enda landskamp under sin långa karriär. Den mot Norge 1934 då han kom tvåa.

Europarekordet på 14,0 sekunder är fortfarande klubbrekord i ÖIS och står sig gott även i jämförelse med dagens svenska elit.

- *Men jag var inte tillräckligt snabb*, säger Håkan. Och förklarar att häcktiden beror på hur snabbt du springer, sedan får man lägga till två sekunder för häckarna med perfekt häcktagning. Håkan sprang 100 meter som snabbast på 10,9 sekunder.

Forest Towns från USA som var Håkans främste konkurrent sprang på 10,7 sekunder och korta häcken på 13,7. Men vi ska inte gå händelserna i förväg utan tar det hela från början, från första häcken.

En vinterkväll 1931 blev 16-åriga Håkan Lidman meddragen till Exercishuset på Heden av två kamrater som skulle gå in i ÖIS. En var intresserad av fotboll, den andre av kulstötning.

Så kort som möjligt

- *Jag löste medlemskort och deltog i en höjdhoppstävling för juniorer B nästan med detsamma. Jag gick direkt in och vann på 1.55 meter.* Kamraterna försvann ur klubben efter ett år. Men Håkan blev kvar. I början var han intresserad av alla grenar.

- *Jag var med på allt, kastade, hoppade och sprang.*

Fram på vårkanten började grabbarna springa runt Heden.

- Jag tyckte det var för långt, jag var lat och ville bara springa korta sträckor, helst så korta som möjligt, skojar Håkan och menar att det skulle vara orsaken till att han började springa 110 meter häck.

- *Ju längre de springer, desto dummare är de*, skämtar han.

När vädret så medgav började träningen bedrivas på Slottsskogsvallen. Två-tre kvällar i veckan. Håkan var full av beundran för Gösta Rosén och Edgar Olsén.

De stod på Vallen vecka efter vecka och ordnade tävlingar och träningar för oss, också på vintern. En insats som aldrig fick sin fulla uppskattning men som betydde så mycket för oss.

Men den blivande världsstjärnan fick också en instruktör. Martin Jansson, som var rikstränare och stationerad i Göteborg.

Det var viktigt för mig, för jag hade inget begrepp om den fysiologiskt vetenskapliga träningen. Tillsammans med mig studerade han filmer av amerikanske häcklöpare och hjälpte mig sedan att omsätta detta i verkligheten på Vallen. Det gick hyggligt för mig. Hösten 1933 vann jag Skolungdomens mästerskap i Stockholm.

Sedan ställde han upp i ett häcklopp tillsammans med "Sten-Pelle" Pettersson, Kell Areskoug och norrmannen Hange. *Jag var nervös och vågade knappt starta. Jag blev klart sist i loppet.*

Men Håkan satte upp ett mål. Klarade han 110 meter häck på 15,3 sekunder till våren skulle han fortsätta. ÖIS häckmästare Kell Areskoug instruerade honom och sprang vid sidan om. Till slut ställdes det upp en häckrad på löparbanan på "Vallen" och Håkan sprang på 15,3 sekunder.

Håkan (närmast) möter "Sten-Pelle" Pettersson och Kell Areskoug på 200 meter häck på Stadion.

Till London 1934

Örgryte var inbjudna att delta i en klubbmatch mot fem andra friidrottsklubbar från England, Skottland, Frankrike och Tyskland. Det blev en uttagningsstävling om vem som skulle springa 110 meter häck och åka till London. Kell Areskoug eller Håkan Lidman.

Den vann Håkan Med besked. Kell hade ingen chans och blev säkert lika överraskad som alla andra. Utom Håkan Självt förstås.

-Det var en fantastisk känsla att åka till London, tycker Håkan. Det var ju inte så vanligt att resa utomlands 1934. Turistresor på den här tiden förekom ju inte.

Örgrytes "Staketräv" var tippas att komma sist, men överraskade alla, inklusive sig själv och blev trea. Däremot fick han stryk av sin amerikanske kollega Percy Beard vid amerikatävlingarna på "Vallen.

- Men då blev jag klar över att amerikanerna som var bäst i världen inte var omöjliga att slå.

Vid SM 1934 överraskade han alla och inte minst Mr Friidrott själv, "Sten-Pelle" genom att spöa honom i häckfinalen med en "noslängd". Det var början på en femtonårig dominans på korta häcken av unge Lidman. 1948 la han upp spikskorna på hyllan.

Direkt från manövern

Den blivande bragdmannen hade nu inga övermän i Sverige och få i övriga Europa. Han fick stryk av engelsmannen Don Finlay vid EM 1938. Håkan blev tvåa på 14,5 sekunder.

- Jag var inkallad och kom direkt från en manöver i Småland. Jag fick gå upp tidigt, flyga till Paris, springa försök och sedan final. Jag var trött av allt resande och hade inte en chans mot honom. Senare under året tog Håkan revansch och slog svenskt rekord med tiden 14,3 sekunder.

Vid OS 1936 kom Håkan fyra i finalen, en hårsman från bronspengen, vann gjorde amerikanen Forest Towns.

Under andra världskriget var Håkan den idrottsman som tävlade mest utomlands. Trots att han var inkallad under större delen av kriget som officer (1939-1944) klippte han häckar i Tyskland, Danmark, Ungern, Italien och USA.

Håkan slog nytt brittiskt rekord vid tävlingar i London 1940. Han slog amerikanen Joe Batista i finalen.

Fick vänta på Guld

"När jag kommit hem fick jag ett brev från det brittiska friidrottsförbundet, som skrev att jag skulle få en guldplakett för segern. Men undrade om jag kunde ta en i brons istället eftersom det var exportförbud på guld. Jag svarade att jag hellre väntar på guldplaketten tills kriget är slut. 1947 fick jag ett paket från brittiska friidrottsförbundet med en plakett i silver, och en undran om den duger eftersom det fortfarande var exportförbud på guld.

-1940 flög vi också till Italien, jag var inbjuden att tävla i Milano. Vi var fem svenskar som flög till Berlin för att ansluta oss till den tyska truppen och resa med dem till Italien.

Håkan var det stora affischnamnet vid tävlingarna och han motsvarade också förväntningarna. Han vann och satte europarekord på fantastiska 14,0 sekunder. En tid som också fick amerikanerna att höja på ögonbrynen. Det var ju några tiondelar snabbare än vad Forest Towns vunnit på i Berlin.

- Min värste konkurrent Caldana såg jag inte skynten av. Jag såg inte några av mina konkurrenter. Det förstår vi, eftersom ingen kom ifatt Håkan. I Milano sprang han också 100 meter på 10,9 sekunder.
- Så snabbt hade jag aldrig sprungit tidigare, jag var i mitt livs form och mycket motiverad, som det så vackert heter.

Fastnade i Berlin

En annan orsak till Håkans rekordtider var att det var en förlängd säsong, tävlingarna gick i Oktober.

- Och så kom jag från kylan i norr ner till värmen i söder påpekar Håkan som föredrar medelhavsklimatet framför kalla Norden.

Italienarna uppskattade Håkan så mycket att han inbjöds att stanna kvar en vecka och tävla i Como. Men han tackade nej eftersom han också var reseledare för de andra svenskarna. De skulle alla resa hem genom ett Europa mitt under krig och bombräder.

-Vi fastnade i Berlin på hemvägen. För att komma ut ur Tyskland var vi tvungna att ha ett särskilt utresetillstånd, så vi hade ringt till svenska ambassaden i Berlin från Milano och bett dem ordna så att tillståndet fanns på Tempelhof när flyget kom till Berlin.

Men där fanns inget utresetillstånd.

Vi ringde ambassaden som sa att de inte haft tid att hjälpa oss. Men vi hade ju våra flygbiljetter och var tvungna att resa vidare för att slippa betala nya. Vi hade ingenstans att ta vägen. Men vi åkte in till Berlin och till hotell Russischer Hof på Friedrichstrasse. Ägaren var en gammal tiokampare som jag kände. Där fick vi ett rum. Nästa dag skulle vi själva gå upp på ambassaden för att ordna med pappren.

På natten kom brittiska flygplan och bombade Berlin. Svenskarna fick ta sig ner i källaren för att söka skydd. Men de kom hem till slut.

Ena benet kortare

Europarekordet uppmärksammades av Svenska Dagbladets bragdjury som belönade honom med guldmedalj. Håkan delade den med löparen Henry Kälarne, Gunder Häggs och Arne Anderssons föregångsman.

- *Vi fick våra medaljer vid Idrottsriksdagen i november 1940 i Stockholm. Efter ceremonin vid Stockholms konserthus vandrade vi ut över Hötorget. Svenska Dagbladets sportchef Olle Groth skulle bjuda på lunch. Jag och Henry Kälarna gick före. Efter kom Groth och ÖIS-ledaren Sven Strömberg*

- *Då hör man en röst bakifrån som säger: "Hade man inte vetat vad det är för några som går därframme hade man inte kunnat tro att de har något med idrott att göra".*

- *Till saken hör att både Kälarne och jag haltade. Jag för att mitt högerben är 14 mm kortare än vänsterbenet.*

Håkan som arbetade som sportchef på Ny Tid fick erbjudande om att bli Sportchef på Nya Dagligt Allehanda i Stockholm. Så 1943 flyttade familjen Lidman sina bopålar till Stockholm och Håkan häckarna från ÖIS till IK Göta. Då hade häckmästaren hunnit med att bli svensk mästare för ÖIS varje år sedan 1934. Sista året i rödblått tog han SM-tecknet på 14,5 sekunder.

1945 reste han och Gunder Hägg till USA.

- *Vi åkte båt. Resan tog 23 dygn mot normalt 13. Flera båtar i konvojen blev torpederade av tyskarna. Göteborgs-Tidningen skrämde slag på mina anhöriga med löpsedel. "Allt hopp ute om Håkan och Gunder". Men vi kom fram och jag satt två timmar i förhör hos FBI. De kunde inte begripa hur jag kunde ha stämplat från Nazityskland i passet. Ett land USA var i krig med.*

I USA tävlade Håkan bl.a. mot Ed Dugger på 60 yards och 90 yards.

- *Men han var för snabb, jag kom aldrig ifatt honom.*

Håkan var vida berömd för sin glimrande häckteknik

Slog världsrekord

Håkan blev också inbjuden att tävla på en inomhusgala i Los Angeles som amerikanska armén hade byggt. En portabel anläggning som sedan skulle rivas och flyttas. Loppet gick över 110 meter. Håkan vann på 14,4 sekunder.

-Dagen efter såg jag i tidningen en rubrik över sju spalter som sade att jag slagit nytt världsrekord, det gamla löd på 15,8 sekunder.

-Sen revs banan. Nu använder man andra typer av banor så världsrekordet står sig än, skrattar Håkan och ler gott åt minnet. Det noterades inga världsrekord inomhus på den tiden.

1946 förde Håkan de aktiva friidrottarnas talan i Sverige och vid ett bråk med friidrottsförbundet förklarade han blockad mot SM och landskamper.

- Jag ställde inte upp men fick ändå en förfrågan om att åka till EM i Oslo. Så jag åkte dit istället och vann. I Håkans frånvaro på SM-banorna 1946 var det istället en ÖIS-are som knep SM-tecknet på 110 meter häck: Gösta Risberg som vann på 15,2 sek.

Efter OS 1948 lämnade Håkan av tävlandet och flyttade till Halmstad 1950. Men friidrotten släppte han inte. Han fortsatte arbeta som landslagsledare och satt med i friidrottsförbundets tekniska Komité och styrelse. Dessutom var han med och bildade Västergötlands friidrottsförbund och tränade sprinters i IFK Halmstad.

Nu 1987 ägnar han sig åt golf. Större delen av året bor han med sin fru Sonja i Spanien.

Håkan besöker New York mitt under brinnande världskrig

Efterord:

Håkan blev kvar i Estepona ända fram till sin död. Han och hustrun Sonja återkom dock till Halmstad varje år för en sommarvistelse och det var under en sådan som Håkans hjärta plötsligt stannade den 6 juni 2000. Under senare år har ÖIS friidrottare många gånger förlagt sina vårläger just till Estepona på den Spanska sydkusten. Man kan mycket väl förstå varför Håkan och Sonja valde att bosätta sig här. Åtskilliga generationer unga ÖIS-are har slipat formen just här på "Håkans bakgård".

I skrivande stund (oktober 2017) har fortfarande ingen ÖIS-are sprungit snabbare än Håkans 14,0 från Milano 1940. Dennis Acsons klubbrekord med eltid (14.32) motsvarar en manuell tid kring 14,1 sekunder.

Frågan som dröjer sig kvar genom årtiondena är: "Hade Håkan vunnit OS-guld om spelen inte ställts in såväl 1940 som 1944?"

Man kan bara spekulera men jag tror definitivt att han hade haft **mycket** goda chanser. Han var fyra redan i Berlin 1936, sin ungdom till trots. 1948 lyckades han åter ta sig till åter ta sig till OS-finalen trots att han mer eller mindre avslutat sin karriär och var inne på sin sista tävlingssäsong.

I sin absoluta toppform 1940 hade han varit ytterst svårslagen också för de allra bästa jänkarna.

Per Crona oktober 2017